

GRUDA



Štev. 5.

1931.

Leto VIII.

VSEBINA ZVEZKA 5.

VII. redni občni zbor „Zveze kmetijskih fantov in deklet“ v Ljubljani. — JOŽA LOVRENCIČ: Božja sodba. — VINKO BITENC: Pesem o sreči. — FRAN ŠTEFANČIČ: Krčevina. — ZVEZDANA: Dekliška. — JANKO: Bajtar Luka. — L. Möschl: Vsakdo ima samo eno... — * * *: Za dostojanstvo kmetijskega človeka. — Kotiček za dekleta. — Organizacija. — Za zabavo in smeh. — Nove knjige.

Celoletna naročnina „Grude“ znaša Din 30.—. Za dijake in vojake Din 20.—.
V podrobni prodaji stane „Gruda“ Din 3.—.

UREDNIŠTVO IN UPRAVA: Ljubljana, Cankarjevo nabrežje št. 5./I. —
Rokopise je pošiljati uredništvu, naročnino, reklamacije, oglase itd. samo upravi.
Urejuje: Marija Novakova, Linhartova ulica 20.



Kartoteke in moderno
knjigovodstvo za
zadruge
knjižnice
družbe
vsa podjetja
gospodarske ustanove
itd.



NAJBOLJŠI

v materialu
in
lepih opreмах
so edino
GRITZNER

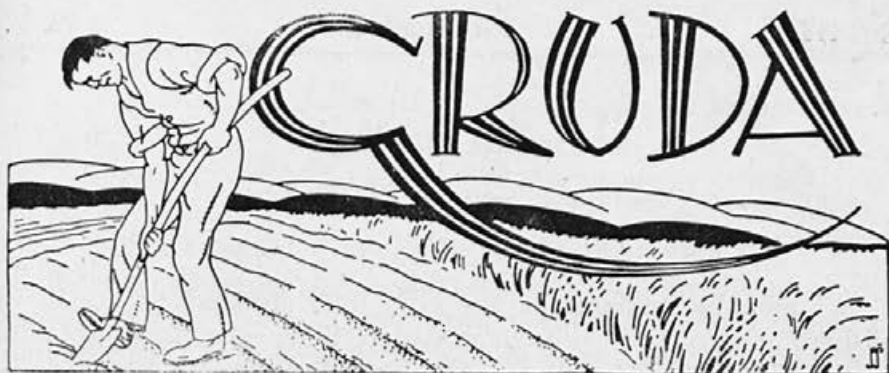
ADLER in KAYSER

šivalni stroji in kolesa, za dom in
obrt, pletilni švicarski stroj **DUBIED**.

Ugodni plačilni pogoji - pouk brez-
plačen samo pri

Josip Petelinc
Ljubljana.

Nakažite
„Grudi“
naročnino!



MESTNIK
ZA KMETSKO
PROSVETO



VII. redni občni zbor „Zveze kmetских fantov in deklet“ v Ljubljani.

Na podlagi sklepa odborove seje „Zveze d. k. f. i. d.“ od dne 4. maja 1931. sklicujeva VII. redni občni zbor „Zveze d. k. f. i. d.“ za **21. junija 1931. ob 10. uri dopoldne** v društvenih prostorih na Cankarjevem nabrežju 5./I. v Ljubljani.

Dnevni red občnega zbora je sledeč:

1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora.
2. Poročila odbornikov.
3. Poročila revizorjev.
4. Volitve.
5. Samostojni predlogi.
6. Referat: „Naša društva in Sokolstvo.“
7. Slučajnosti.

Glasom pravil so posamezna društva dolžna poslati na ta občni zbor po 1 delegata na vsakih 20 članov. Najkasneje do otvoritve obč. zbora so poedina društva dolžna plačati po Din 2.— od vsakega člana kot članski prinos „Zvezi“.

Ako bi ob napovedani uri občni zbor ne bil sklepčen vsled premale udeležbe, se bo vršil občni zbor pol ure kasneje in bo sklepčen brez ozira na število udeležencev.

Na predvečer občnega zbora, t. j. dne **20. junija 1931.**, se vrši ob **20. uri zvečer predkonferenca delegatov** pododborov in društev; tudi ta predkonferenca delegatov se vrši v društvenih prostorih na Cankarjevem nabrežju 5./I. v Ljubljani.

V Ljubljani, 4. maja 1931.

Za „Zvezo društev kmetских fantov in deklet“:

Ivan Kronovšek, predsednik.

Francé Gerželj, tajnik.

Joža Lourenčič:

Božja sodba.

Zgodovinska povest iz XVII. stoletja.

VI.

Po gorskih zakonih, pa naj je bil Maksimilijanov iz leta 1517. ali Ferdinandov, ki ga je izdal za Kropo, Kamno gorico in Kolnico 3. januarja 1550, ali karolinški, ki je veljal izza leta 1575, so v rudniških krajih dobivali plavžarji proti nizki odškodnini nekaj krajcarjev v zakup lepe parcele od treh do pet juter erarskega gozda, da so mogli kuhati oglje. Plavžarji so najeli ogljarje, se pogodili z njimi in jim prepustili svoje parcele v najem. Ogljarji so morali fužinarskim gospodom plačevati od vsakega žirgeljna ogljarino, ki je znašala dva krajcarja ali tri, kakor so se pač domenili. Oglje so dobavljali najprej onemu plavžarju, od katerega so dobili parcelo, ako ga pa ta ni potreboval, so ga lahko prodali komurkoli so hoteli. Mnogokrat se je primerilo, da je postal ogljar pravi lastnik gozda, ne da bi pričakoval. Fužinar je propadel — ogljarju ni bilo treba plačevati več ogljarine, parcela je bila njegova. Fužinar je umrl — ogljar je bil vesel, saj je poslej hodil v svoj gozd in je mogel kuhati oglje, kakor se mu je ljubilo, in ga prodajati po ceni, ki si jo je dogovoril, ne da bi bil odvisen po zakupu od kovaškega gospoda.

Stošestintrideset kopišč je bilo one dni po rebrih od Barigle do Spika in Vretena in še onstran ob Črnem potoku in Na raci in Kampežu in še pod Črnim vrhom in drugod po Jelovici, da so mogli zalagati zgornje in spodnje kladivo v Kropi in vigence z ogljem.

Peer in Andrejec, ki sta počivala na Barigli in čakala Anžeta, sta se razgledovala in štela kope, ki so se kadile na vseh koncih in krajih, kakor bi se bile vnele rebri.

Ko se je pojavil v soteski med melinami Anže in sta ga zagledala, je bil Peer hud.

„Počasen si, počasen! Pod Črnim vrhom bi bila že z Andrejcem, če te ne bi čakala!“ mu je zaklical.

Anže ni odgovoril.

„Ali te je Mihelič tako zdelal, da mi še besede ne privoščiš?“ ga je vprašal, ko se je približal in tudi sedel.

„V hrib ne bom trobil, ko še sline nimam!“ je odvrnil Anže. Andrejec mu je pomolil steklenko, ki ni bila več polna.

„Tako, zdaj pa vama lahko povem, kako sem opravil,“ je dejal Anže, ko si je zmočil usta in grlo.

In sta ga poslušala in ko je končal, se mu je ponudil Peer, da mu bo pomagal ogljariti.

„V Železnike nazaj ne smem, čeprav imam tam strica, ki se je udomačil in se mu dobro godi, v rove pa tudi ne maram, da bi me lepega dne ne čakali pred izhodom kakor mačka na miš in bi bilo po meni. V gozdu pri kopi je bolj varno. Na vse strani vidiš in pobrisal bi jo, če bi se bližala nevarnost, saj je Jelovica dovolj velika, da bi me ne mogli v njej kar tako najti. Ako bi pa le ne bilo drugače, bi jo preko Martinčka popihal v Bohinj in če bi me tudi tam gori ne pustili v miru, v dobrem dnevu bi bil na Koroškem doma in bi vam hodil na Golico klicat besede svete Heme, ki vas je naučila rudariti:

Kranjec, če hočeš kruha jesti
moraš za mano lesti!

Hahahaha!...“

„Prav,“ je bil Anže zadovoljen, „a kako bo s plačo?“

„Redil me boš, nič drugega. Delal pa ti bom zato, kakor se mi bo ljubilo. Ako bom imel druge poti, te bom pač pustil, ker prikleniti se ne dam,“ je Peer povedal svoje.

Anže je pomislil, kakor bi računil, ali bo Peer zaslužil za hrano in pijačo, ki je gotovo ne bo maral pogrešati.

„Bodi zadovoljen, Anže, da se ti je ponudil! Kje pa dobiš danes delavca, ki bi se zadovoljil samo s hrano?“ je Andrejček vzpodbudil Anžeta, da je pristal na Peerove pogoje.

„No vidiš, zdaj pa stopimo, da se prej poprimemo dela in se povsem otreseš Miheliča, preden bo mislil in čakal,“ je dejal Peer in so vstali in se vzpenjali proti Sveti soboti, odkoder so ugleдали Golo brdo s tremi hišami in tam na levi cerkev svetega Primoža, ki je podružno samevala vrh hriba in je njen zvon oznanjal rudarjem in ogljarjem čas z jutranjico, poldnevom, avemarijo in ob sobotah in pred praznikom še z delopustom.

„Jaz grem še domov,“ je rekel Anže, ko so postali pred stezo, ki je vodila kot bližnjica k Zidani skali in pod Črni vrh. „Očetu moram povedati, kako je bilo v Kropi in kaj sem sklenil.“

In so se ločili. Peer in Andrejček sta šla navkreber in izginila v gozdu, Anže pa je korakal po spožni, skoraj ravni poti proti Golemu brdu in potem domov.

Doma se je založil z brašnom in preden je odšel, je povedal očetu, da se je z Miheličevim sprl in potem odpovedal staremu, da mu ne bo več kuhal oglja.

Jelenec je zmajal z glavo.

„Prenaglil si se,“ je dejal; „kar pomnim smo žgali Miheličevim, to se pravi njim in prejšnjemu gospodarju Varlu.“

„Jaz jim pa ne bom več in tudi če me res naznani gosposki, da bi prišli biriči pome in bi moral v vojsko!“ je sin odločno odgovoril.

„O, biričev in vojske pa se ti ni treba bati, saj nam Mihelič parcele pod Črnim vrhom ne more vzeti, ko nam je ni on dal. Naša je in oglje kuhamo komur hočemo!“ je povedal oče, ki je vedel, kako je z ogljarskimi pravicami.

„Če je tako, potem mi Mihelič nič ne more!“ je bil Anže vesel.

„Seveda ti nič ne more, samo komu boš zdaj kuhal?“ je skrbelo očeta.

„Komu? Če ne bi dobil v Kropi kupca, ga poiščem v Kamni gorici ali pa v Železnikih, nič se ne bojte!“ je menil sin.

„Ti delaš, ti glej!“ je dejal oče in se odpravil v travnik pod Svetim Primožem, kjer so kosili.

Tudi Anže je odšel. Iz Kroke se je vračal pogumen, zdaj jo je mahal iz vasi v gozd k svojemu kopišču tako vesel, da je vriskal. Miheličeve groznje, ki ga je prej še skrbela, se ni več bal. Ob očetovih besedah mu je izginila bojazen pred vojaščino kakor jutranja megla, ko posije solnce. Prispel je na vrh Orlovine, odkoder se je videlo v Kropo. Postal je na vrhu in zavriskal, da bi ga slišala Lenka in mislila nanj, ki je ne more pozabiti in se je spominja ob vsakem koraku. Vrisk je odmel od Zidane skale, ki se je tam nasproti tako strmo dvigala, kakor bi bila odsekana, in grozila Kropi, da se zruši nanjo, ako bi se ponovil še kdaj potres kot je bil oni, ki je zasul tam v onem kotu pod Ljubeljem Tržič.

Do kopišča ni imel več daleč.

Ko je stopil v bajto, da odloži brašno, je zagledal na svojem pogradu Peera. Trdno je spal in ga ni slišal.

„Dobro je začel,“ si je dejal Anže in imelo ga je, da bi tudi sam legel pred bajto, a se je premagal, vzal sekiro in šel nad bukve, da ne bi napravil dneva.

Zamolcklo so odmevali udarci sekire po gozdu, neznaten je bil Anže ob deblih, ki se ob njegovih zamahih še tresla niso, a iveri so odletale druga za drugo, deblo je bilo vedno bolj izpodsekano in ko se je zdelo Anžetu, da bo dovolj in bi se moralo zvrniti, je

pogledal, kam naj pade, in ga potem še na oni strani nasekal, da se je nagnilo in zahreščalo na tla. Tako je podrl že nekaj bukev in ko se mu je zdelo, da jih ima na tleh že dovolj, jih je začel obsekavati.

„Kaj bi se trudil s podiranjem, ko imam Peera! Z žago pojde hitreje in lažje,“ je menil in klestil bukve, ki jih je podrl. Kar je bilo debelih vej, je vse metal na kup, da bi jih pozneje sežagal v polena, ki prav tako zaležejo kakor ona iz hlodov in jih ni treba cepiti.

Solnce se je bilo nagnilo že proti Vodiciam, ko se je Peer vzdramil in stopil pred bajto in se pretegnil, zazehal in pogledal, kje Anže seka. Bil je za bregom in ga ni videl. Sel je v smer, odkoder je pela sekira, in ker je bil dobre volje, je začel peti pesem, s katero so kmetje dražili Kroparje:

V ponedeljek po nedelji
so Kroparji veseli.
V torek, tedna drugi dan
je Kropar še zaspan.
V sredo se pomenkujejo,
v četrtek žeblje kujejo.
V petek žeblje štejejo,
v soboto se že smejejo
in čakajo nedelje,
da začne z njo se spet veselje.

Kakor bi stopil iz gostilne, je zapel veselo prvi dve vrsti, drugi dve je pa zavlekel tako neznansko, da je slišal, kako se mu je Anže nasmejal, s sredo in četrtkom je postal glas zopet živahnejši, ob šestju žebljev jokav, a sobota je bila spet prešerna z nedeljo vred, ki jo je zaključil z vriskom.

„Pa si res po kroparsko začel,“ se je pošalil Anže, ko je prišel Peer k njemu.

„Kakor se spodobi, ko sem v kroparskem revirju!“ je odvrnil Peer in se zasmejal.

„Saj je tudi mene imelo,“ je priznal Anže, „zdaj sem pa dober, prepotil sem se in s potom je šla vsa zaspanost. Kroparjev, kakor jih opisuje pesem, pa ne bova smela posnemati, ker bi le rad pred zimo vse kope spravil že v Kropo!“

„Kje je še zima! Sicer kaj bi se ti mudilo? Do svetega Jurija boš težko prebral gospodarja, ko ima že vsak svojega ogljarja. Kope pa bova lahko delala kar naprej, da boš imel oglje pripravljeno, ko boš iskal novega odjemalca,“ je dejal Peter.

Anže je pustil delo.

„Za sekiro boš pa danes le prijel, nov pograd morava napraviti v bajti, da boš imel kje spat!“ je menil.

In sta šla in pred večerom je imel Peer svoj pograd.

Drugi dan sta začela oba delati, kakor bi šlo za stavo, in šel je teden in preden se je zaobrnil mesec, se je že kuhalo oglje v kopi blizu bajte in še jima je ostalo drv za drugo.

Anže je bil zadovoljen in je hvalil Peera, da je dober drvar in ogljar, čeprav je dotlej samo rudaril.

„Jaz znam vse, kar hočeš,“ je dejal nekega deževnega večera Peer, ko ga je Anže spet hvalil.

„Coprati pa ne znaš,“ je menil Anže.

„Kaj veš,“ se je namuznil Peer.

Anže ga je začudeno pogledal.

„Nič se ne čudi! Ali si že kaj slišal o Kolomonovem žegnu?“ je vprašal Peer s povdarkom, s katerim je hotel Anžetu povedati, da mu tudi coprnije niso neznane.

„Slišal. Mar ga imaš?“ je bil Anže radoveden.

„Tako pisanje imam iz njega, da mi ne more nihče blizu in mi pomaga iz vsake zadrege, če bi bila še taka. Pri nas na Koroškem zna Kolomonove molitvice in zagovore skoraj vsak otrok. Tudi jaz znam to in ono!...“

„Kaj, ali je kak zagovor tudi za ljubezen?“ je hotel vedeti Anže, ki je mislil na Lenko in bi se ne bal coprnij, če bi mu pomagale, da bi pozabila Miheličevega in mislila samo nanj.

„Aha, rad bi, da bi ti tudi v ljubezni pomagal?“ je dejal Peer in se nasmejal. „Saj sem že zate pri Lipkovki govoril, kakor sem ti povedal!“

„Si, a je toliko zaleglo, da me Lenka še pogledala ni in se je še bolj jezno držala, ko sem jo ono nedeljo po maši videl,“ je dejal Anže in bil žalosten.

„Hm,“ se je zamislil Peer in ga pogledal s svojimi ostrimi očmi, kakor bi ga hotel vročiti.

„Ali bi mi ne mogel kako s Kolomonom pomagati in narediti, da bi me Lenka marala?“ je prosil Anže, se pripognil s čoka, na katerem je sedel, in potaknil ogenj, ki je vzplapolal in obsvetil borno bajto, v katero je ob vhodu silila črna tema, kolikor je ni vsakotoliko pregnal blisk.

„Na Štalci nad Železniki, kjer smo kopali rudo, smo včasih, ko smo počivali, poskušali čudne stvari, ki so se meni zmerom posrečile... Če bi mi popolnoma zaupal, bi poskusil tudi s teboj, samo nikomur ne smeš nikdar nič črhiniti, drugače bi naju spravili

še na grmado," je skrivnostno govoril Peer in Anžetu se je zdelo ob škropotanju dežja po strehi iz čreslovine in še ob blisku in zamolklem gromu, kakor bi se že zbirali duhovi, ki čakajo, da bi smeli v bajto ...

„Molčal bom ko štor," je obljubil Anže, ki bi zapisal dušo samemu peklenščku, če bi mu le pomagal v ljubezni.

„Prav," je dejal Peer, dvignil kazalec, kakor bi rotil duhove, in ukazal Anžetu naj gleda vanj, medtem ko ga je sam prodirajoče gledal, ne da bi trenil. Anže je strmel v Peerov prst v napetem pričakovanju. Ko je Peer v tretje šepetal nekak čuden zagovor iz Kolomona, je bil Anže že omamljen ...

Peer je pogledal proti vhodu.



„Glej, glej, Lenka prihaja, daj ji roko in jo lepo pozdravi!“
Anže je vstal s čoka.

„O Lenka," je dejal, „pozdravljena! Prav je, da si me prišla obiskat. Ne veš, kako sem vesel!“

„Objemi jo, objemi, ko je prišla tako daleč, in še poljubi jo, da bo vesela in ji ne bo žal, da je napravila takšno pot!“ je ukazal Peer.

Anže je razširil roke, nagnil glavo in Peer je slišal, kako je poljubil.

„Lenka je trudna, na svoj pograd jo spravi, pa še sam lezi k njej in se pomenita, ko si imata toliko povedati!“

Anže je vodil Lenko k pogradu, počakal, da je legla ter se potem še sam zleknil poleg nje in ji polglasno govoril zaljubljene besede, ki so mu tekle gladko in sladko, kakor bi bil gosposki človek in bi bral iz knjig, katere pišejo o ljubezni.

Peer je poslušal, se smehljaj in bil zadovoljen, da se mu je coprnija posrečila, ter mislil, kako bo poslej Anže ves srečen in mu slepo zaupal, ker bo videl v njem človeka, ki zmore vse, ko mu služijo sami duhovi... Anže je še vedno govoril z Lenko, ki mu jo je pričaral.

„Tako Anže, zdaj ji pa še povej, da boš spravil vsakega s pota, ki bi ti jo hotel prevzeti!“ je velel čez nekaj časa Peer.

„Dobro,“ je bil zadovoljen, ko je slišal Anžetovo grožnjo.

„Lenka se je spočila, zdaj mora iti! Do vrat jo spremi!“ je povedal in naročil Peer.

Anže je vstal in šel proti vratom, ob katerih je obstal.

„Zapomni si vse, kar si doživel, da potem poveš meni in Lenki, če boš hotel! In poslušaj! Ko končam Kolomonov zagovor in naštejem do sedem, bo coprnije konec!“ je Peer ukazujoče govoril, začel nato mrmrati in potem odsekano štel.

„... pet... šest... sedem!“

Anže se je zaokrenil ob vhodu in začudeno pogledal po bajti. Bilo mu je, kakor bi se vzbudil iz težkih, a vendar lepih sanj.

„Ali znam coprati?“ ga je vprašal Peer in se nasmehnil.

„Znaš,“ je priznal Anže in hotel vedeti, kako je mogel priklicati Lenko, ki je bila tako prijazna.

„Ne izprašuj in bodi zadovoljen s tem, kar si doživel! Če bo potreba, ti bom že še pomagal, da se znebiš tudi Klemenca, kakor si zagrozil,“ je obljubil Peer in legel ter kmalu zaspal.

Anže je sedel na čoku, strmel v ogenj in vsakotoliko pogledal Peera in se čudil, kako more tako mirno spati, ko je imel pravkar opraviti z duhovi. Ko je potem še naložil na ogenj in z zbitimi deskami zadela skoraj ves vhod, je tudi sam legel, a zaspati ni mogel. Mislil je na Lenko in jo videl, kako je prišla, kako jo je objel in poljubil in kako je legel k njej.

„Bog ve,“ je ugibal, „kaj poreče, ko jo bom spet videl? Ali bo huda, če jo spomnim vsega? Pa saj je ne smem, obljubil sem Peeru, da bom molčal. Ne, ali ni potem rekel, da njej lahko povem, če

bom hotel? Pa saj si skoraj ne bom upal. Ko se vzameva, takrat ji povem, da sem jo že kdaj poljubil in objel in sva ležala na pogradu. To bo gledala, jaz se bom pa smejal!" je bil Anže vesel. Zakaj po vsem, kar je tako čudno doživel, ni več dvomil, da ga ne bi Lenka marala...

Po strehi je škropotalo, zunaj je zavijal veter in bliskalo in grmelo je vedno bolj in še ogenj je pojema in ugasnil. Žerjavica je še tlela iz teme in Anžetu je bilo tesno, zakaj zdelo se mu je, kot bi ga gledalo čudno veliko rdeče oko, iz katerega se kotalijo neznanke pošasti, ki silijo k njemu... Anže se je obrnil, se pokrižal in preden je zaspal, je sklenil, da ne bo več nadlegoval Peera, da bi mu pomagal s coprnijami...

(Dalje prih.)

Vinko Bitenc:

Pesem o sreči.

*Nad poljem, nad zlatim poljem
se je zarja sklonila.*

*— Ali že sreča doma je? —
V snu se je njiva zganila.*

*Dirjal je voz čez poljano
s konji, drznimi vranci,
srečne oči pozdravljale
hišo so belo na klanci.*

*„Oj, ti obraz premili,
zopet te duša uživa!“
Solnce je stalo na nebu,
iz sanj se je zbudila njiva.*

Stefančič Franc:

Krčevina.

Povest.

(Dalje.)

Matija je stal mirno in poslušal. V njem je izginil vsak upor. Se nikdar se ni uprl, vaju je bil storiti vedno le to, kar je dovolila mati, zato je vedel, da bo tudi sedaj obveljala njena. Brez ugovora je poslušal, ko mu je pripovedovala, kaj je sklenila in da se bo poročil z Mušičevo Marjano še to poletje.

Tedaj so se s treskom odprla vrata in med njimi je stala Meta, blede kot mrlič, tresoč se po vsem telesu.

Za trenutek je nastala tišina. Vsem trem je pohajala sapa. Potem je skočila Meta h Katarini:

„Tako torej, kakor izgarano psico me mislite zapoditi od hiše!“

Divje je begala z očmi od nje do njega, potem je hipoma zagrabila svoj predpasnik in ga pritisnila na obraz. Obupen, krčevit jok je stresel vse njeno telo.

„Recite, da ni res, saj ne more biti res!“ se je trgalo iz nje. Njo naj bi metali s Krčevine, njo, ki je pustila na njej polovico svoje krvi, ki ji je darovala svojo čast! Kakor staro vrv, obrabljeno in raztrgano, ki jo vrže hlapec na smetišče, so odvrgli tudi njo! Bila je užaljena in nesrečna do smrti.

Toda Metine oči niso bile vajene solz, njeno srce ne mehkode. Otrla si je solze, iz oči ji je sršela strašna jeza, ko jih je zapičila v Katarino:

„Nebesa so pravična! Prekletstvo naj pride nad vas in nad to hišo!“

Dvignila je pest, se okrenila in zaloputnila vrata za seboj.

Proč, proč od tod! Kot da ji gori pod nogami, je hitela pospravljati svoje stvari. Vse kar je bilo pred dobro uro še tako svetlo, tako mikavno, se ji je sedaj gabilo. S studom je zapuščala domačijo, kjer je skovala toliko načrtov, presanjala toliko lepih sanj.

Pri mizi je ostal Matija sam, nem in miren. Njegova široka in močna pleča so bila upognjena kot pri otroku, ki je bil praykar kaznovan za svojo neubogljivost.

II.

Minuli so dnevi polni ugibanja in pričakovanja. Vsa vas je bila pokoncu. Ljudje so stikali glave, si pripovedovali to in ono, opravljali, kakor je to že v navadi in bili od sile radovedni.

Vstalo je mlado jutro in prvi žarki so objeli Krčevino, da je njena rdeča streha zažarela daleč v dolino.

Na dvorišču, v veži in v veliki družinski sobi je bilo nenavadno vrvenje. Hripavi vriski so se razlegali po rebri. Šopi uvelih rož so ležali okrog in od njih je puhtel vonj po vinu. Vsem ljudem se je videlo, da so potrebni počitka, da so čuli, pili in razgrajali nekoliko noči zaporedoma.

Da, bila je svatba, kakršna se vrši komaj vsako prestopno leto enkrat. Mušič je omožil svojo hčer in jo tako omožil, kakor si je sam želel. Svojemu veselju je hotel dati duška; dva dni in dve noči je bila hiša polna ljudi, dva dni in dve noči so jedli in pili in še ko so svatje odhajali, so se mize kar šibile pod težo jedi in pijače.

Danes so pripeljali nevesto na Krčevino. Ženin jo je prenesel čez hišni prag in v veži jo je pričakala njegova mati s hlebom in vinom. Poljubili sta se in Marjanca je postala hči Krčevine.

V hlevu je hlapec Jure pokladal živini in se jezil na pastirja, ki je prodajal zijala, namesto, da bi gnal krave na pašo. Debelo je pljunil v stran, oprtal na ramo koš, zataknil za pas kosir in se odpravil v grmovje po mladja.

V izbi novoporočencev je spala nevesta Marjana. Njeno lice je bilo blede, poteze na lepem licu so izražale žalost. — Hripava pesem pijanih svatov pod oknom jo je zdramila. Položila je roko na čelo in stisnila črne obrvi.

„Nekdo je bil tu.“ Ozirala se je po izbi, kakor da nekoga išče.

„Saj je bila, ona je bila,“ si je ponavljala poltiho.

Videla je bila Meto. Stala je pri njeni postelji, s culo v roki in govorila:

„Ti si tista, ki te je božja roka pripeljala v dom, ki je imel postati moj. Kako si blede in nežna! Tako nežne žene še ni imela Krčevina. Bodi srečna, jaz se ti moram umakniti...“

Marjani se je zdelo, da ni spala, da je bila budna in je vse videla in slišala. Toda v sobi ni bilo nikogar. Skozi zastrto okno se je kradlo solnce, na stolu zraven postelje je ležala njena poročna obleka, na mizi je venel šop rož, preostanek poročnega šopka.

Marjana je morala misliti na Meto. Zakaj je odšla s Krčevine? Saj so govorili, da jo ima Katarina rada in da je voljna prepustiti ji svoje mesto na tej domačiji. Ali je bila ona, Marijana in njena dota vzrok, da je morala Meta od hiše? — Groza jo je postalo te misli.

Ne, ne, saj ni res! Ni ona prepodila Mete! Saj si ni želela na Krčevino, saj ni ljubila Matije! Rekli so ji, da postane gospodinja tukaj na tem domu, prigovarjali so ji, naj vzame Matijo in ona je ubogala. Sedaj je vse končano in nič več se ne da prenarediti.

Podprla si je glavo z roko in pogledala proti vratom, ki so se pravkar odprla. Dobrohotne oči njene stare tete so počivale na njej.

„Vi ste, teta!“ Dobro ji je delo, da ni bila več sama.

„Da, jaz, Marjanca.“

„A kje so drugi? Nobenega človeka ni nikjer.“

„Zunaj, Marjana, vriskajo in pojejo, ker so na tvoji svatbi. Ti pa, se mi zdi, nisi preveč vesela.“

„O, teta, zakaj bi ne bila vesela!“ se je nasmejala glasno in prisiljeno.

„Ne vem zakaj. Saj vsi pravijo, da imaš srečo in da si lahko vesela, toda tvoja mati in oče, se mi zdi, sta mnogo bolj srečna kakor ti.“

Marjanca je zrla v veli obraz starke in solza ji je zdrknila po licu.

„Kako čudno je vse to, teta,“ je šepetala.

„Potolaži se, otrok, to vse preide. Nevesta mora biti nekoliko žalostna, njena solza blagoslovi zakon.“

„In vendar ste tudi vi, teta, danes nekam žalostni.“

Marjaničin glas je bil tako tih in nežen, da je starko prevzela ginjenost. „Kaj bi bila žalostna! Pri meni ni niti žalosti niti veselja, tu so samo še spomini, Marjana.“

„Vaši spomini, teta, so bili vedno veseli.“

„Mlada si še in vse ti je samo čisto zlato. Tudi jaz sem bila nekoč mlada — prvo dekle v fari, radi katerega so se pretepali fantje na vasi.“

Starkin zgubani obraz je oživel, oči so gledale živahneje.

„Toda tvoja teta, Marjanca, je ljubila samo enega. Bil je velik in močan, da so vsi trepetali pred njegovo močjo. Vsak večer je prišel pod moje okno. Ko je odhajal, je zavriskal, da so žvenketale šipe . . .“

In pred pustom, ko so snubci hodili po hišah, je tudi on poslal svojo mater k mojim staršem, da poprosi zame. Toda jaz sem bila od grunta, on pa je imel samo kočo pod hribom. Na to ni mislil, hotel je samo mene. Moj oče je bil moder mož, njegove matere ni hapodil, kot so vsi pričakovali. Pogostil jo je kakor se spodobi, ji naročil za sina pozdrave in zraven pristavil: Kadar bo rastla na bregu za njegovo hišo zlata pšenica, kadar bo tam našel pšenice za svatbeni kolač, tedaj naj pride po Majdo . . .“

Starka je za trenutek prestala in globoko vzdihnila.

„Toda kakšen je bil tisti breg! Brinje in trnje je zakrivalo sive skale, na katerih so se solnčili gadje. — On pa se ni ustrašil. Dvakrat je obšel to svojo nerodovitno zemljo, smehljaje je pogledal svoje orjaške pesti, priporočil se Bogu in pričel z delom. — Zarana v jutro so že odmevali streli in so se kotalile skale po bregu. Zvečer so se dvigali proti nebu kresovi; zažigal je brinje in dračje, ki ga je bil čez dan nakrčil. Potem je prihajal pod moje okno in mi pripovedoval o uspehih dneva . . .“

(Dalje prihodnjič.)

Zvezdana:

Dekliška.

*Kadar pride pomlad
cvetijo dekleta, žene in matere,
ker je Marija cvetoča vsa
vsaki pomlad svojo vdahnila.*

*Kadar pride poletje
dehtijo dekleta, žene in matere,
ker je Marija mimo šla
in vsako posebej poljubila.*

*Dekleta naša cvetijo, dehtijo
brezskrbna vsa.*

*Devica Marija je z njimi
ljubeča vsa.*

*Zene naše cvetijo, dehtijo
v pričakovanju vsa.*

*Devica Marija je z njimi
blažena vsa.*

*Matere naše cvetijo, dehtijo
v težkem trpljeju vsa.
Mati Marija je z njimi
trpeča vsa.*

Janko:

Bajtar Luka.

Njegovo pravo ime je bilo Najden. Pridevek „bajtar“ pa se je tako udomačil, da niso Luke pod njegovim pravim imenom niti poznali. Saj s tem ga niso hoteli žaliti. Čemu neki, ko niso imeli za to povoda! Sicer je bila njegova imovina po obsežnosti bajtarska, drugače pa je bil Najden po pameti, besedi in dejanju mož na mestu. Ni rad besedičil — a kadar je izustil, je zaleglo.

Bolj kot njegova beseda pa so zalegla njegova dejanja.

„Luka je takó naredil, on že ve kaj je prav. Njegova hiša, hlev, gnojiščna jama, svinjaki, trs, sadovnjak, — ej, Luka je pametno obrnil, kar je v svetu prigaral. Kdor ni slep, lahko vidi, kaj in koliko je preuredil, odkar se je usedel na Mlakarjevo. Saj če bi ne bilo njegove pridne in razumne roke, niti vresja bi tam ne bilo.“ Tako je šel glas in le par jih je bilo, ki so ga gledali po strani, a rekli niso nič, ker dejanja prevpijejo besedo. —

Najden je imel trnjevo pot od rojstva do zrelih let, njegovo življenje je bil en sam boj. Taka-le je bila njegova povestnica:

Posestniku Mlakarju iz Dola je njegova dekla, pridno in pošteno dekle, nekega dne brez sledu izginila. Zal mu je bilo po njej. Par tednov nato pa dobi zjutraj v hlevu jerbas poln cunj in v njih skrbno zavito — dete.

„Šmentano, to pa ni kar takó! Kaj naj storimo s takim drobižem drugo, kot da ga zredimo!“ je dejal ženi, ko je uvidel položaj.

„A kdo naj bi ga nam bil privoščil?“ je ponavljala mati Mlakarica, ko je pestovala drobno, a zdravo dete. Včasih je pomislila

na bivšo dekle Meto, a je to misel vselej takoj zanikala.

Otroku so dali ime Luka, priimek pa Najden. Do 16. leta je Luka ostal pri Mlakarju. Razvil se je v krepkega mladeniča, dasi se mu ni godilo dobro. Mlakar ni poznal drugega kot delo. Sam je garal od rane do pozne ure, drugi so morali pri njem še bolj. Luka je moral trdo delati, prvi vstajati in zadnji leči. Določen je bil za pastirja, a moral je biti povsod. Neprestano se je čulo: Luka sem! Luka tja! In Luka je vdano ubogal in molčal, ker ni imel nikogar na svetu, ki bi se bil zanj zavzel. Več kot kos kruha mu Mlakarica, ki sicer ni bila slaba žena, ni dala, ker ni smela, njen edini sin Štefan ga je včasih od strani opazoval, stresel z glavo in skomignil z rameni. To je bilo vse.

Luka je vedno bolj občutil osamelost. Še najbolj prost in srečen je bil na paši. Tovariši so ga čislali, ker so čutili, da jih je prerastel tudi duševno. O tem so se prepričali že v šoli. Če kdo ni znal, se je gotovo glasilo: „Luka, pa povej ti!“

A ko je enkrat padla beseda: „Saj niti ne veš, kdo in odkod si,“ — tedaj je leglo nanj kakor svinčena gora. V tistem hipu je spoznal, da ga svet prezira.

Zapustil je Mlakarjeve in odšel — nikdo ni vedel kam. Par tednov je Mlakar pravil, kako da je ta sicer pridni fant samosvoj, trmast in take reči ter mu prerokoval slab konec. Mlakarica je parkrat vzdihnila, nato je vse utihnilo, kakor da bi ne bil Luka nikdar živel.

Luka je odšel v tujino. Iz kraja v kraj je potoval kakor plaha ptica, ki ne ve kje obsedeti. Prebredel je vse sosednje države, vedno kot hlapec. Slednjič se je ustavil pri nekem češkem kmetu. Ni se mu godilo dobro niti tukaj, a sklenil je, da ne menja več.

„Če nimam od hlapčevanja ničesar za telo, vsaj glava mora nekaj pridobiti, kar mi bo znalo priti kdaj prav. Saj mi vendar ni usojeno, da ostanem za večno hlapec.“

Sedaj je bil Luka pri vzornem gospodarju, kjer je imel priliko videti, kaj pomeni umno kmetovanje. Vse si je zapomnil. Gospodar je začel ceniti njegovo pridnost in razumnost in mu je prepuščal vsa dela.

Občutek pa, da ga svet uvažuje le, kolikor ga potrebuje, in da nima nikogar, ki bi mu dal kaj več kot kos kruha, — ta občutek ga je moril. Nikdo mu ni voščil lahko noč, nikdo ga ni vprašal, kako je počival. Jel se ga je polasčati nemir.

Dvignil je svoje prihranke in zopet odšel. Celo vaškega umerjenega življenja se je naveličal in si poiskal kruha v lesu. Tam je sekal in žagal orjaška debela, da so vidno rastle za njim jase. Mahala

je nemirna roka, v potu so ginevali njegovi življenjski sokovi, a miru le ni bilo.

Iz lesa ga je vodila pot v rov, kjer je občutil vso bedo človeka-črva, ki ne pozna toplega solnca, niti svežega diha prirode.

„Ali naj pustim tukaj vse svoje moči? Preveč gorja je tukaj in preveč ljubim žarko solnce, da bi ostal v temnem rovu! In če se ne izživim tukaj, komu naj dam svoje telesne moči?“ je neprestano razmišljal.

Zaplalo je po žilah, srce je močno bilo. Osamelost ga je morila bolj ko kdaj prej. Vse svoje življenje je premeril in stehal. Edino spomin na prvo mladost, ki je sicer bila dovolj bridka, mu je privabil nasmeh krog ust.

„Tudi jaz imam domovino, ki mi je dala moč in zdravje. Ni tam strehe zame, ni tople materine besede, niti skrite ljubezni očetove, a vendar je samo tam moja domovina. Ono žarko solnce, one sinje gore, prepletene s krvavo večerno zarjo, ona najlepša pesem ob žuborečem potoku pod jasnim nebom.“ — Dve debeli solzi sta zdrčali po razoranem licu.

Bolj ko se je Najden bližal svojemu rojstnemu kraju, bolj se mu je vsiljevalo vprašanje, kam naj gre. Noga je sama krenila proti Mlakarjevemu domu.

„Zdi se mi, da je na Mlakarjevem vse tako kot sem pustil: reber, se mi zdi, je še vedno prazna — mlaka ob razpotju — vitke jagredi — stare tepke — jablane — tam zadaj les — vse, vse, kakor je bilo.“

To nespremenjeno lice mu je nekam dobro delo, ker se je bal, da bo stopil v popolnoma novo okolico.

„Ej, Mlakar se krčevito drži starega življenja! Kakor očetje, tako naj delamo tudi mi, je večkrat ponavljal. Tako ravnajo menda tudi drugi,“ je mislil, ko se je bližal Mlakarjevim. Mrtvo je bilo okrog doma in le skozi majhno okno je padal v jasno noč medel soj.

Luka je z nekim tesnim občutkom potrkal na vrata. Skozi špranjo je opazoval, kako se sključena moška postava s težavo in mrmrja bliža vratom.

„Kdo si in kaj hočeš ob tej uri?“ se oglasi iz hiše. Luka je spoznal Mlakarjev glas.

„Popotnik sem, ki želi streho le za noč.“

„Popotnik? Čudna reč! Pa naj bo, ker po glasu nisi slab.“

Med tem je težka roka že porinila zapah v stran in odprla vrata.

Mlakar je gosta z utrujenimi očmi premeril od nog do glave. „Zdi se mi, kakor da bi te bil davno že nekje videl, a vendar si mi neznan.“

„Pošten človek sem, ki že dvajset let ni bil v vaši hiši,“ je z bridkostjo v srcu rekel Luka.

Mlakar se je ponovno zazrl vanj in ga motril. — — —

„Saj vendar nisi Luka Najden?“

„Zadeli ste, Mlakar.“

„Jejsa, Luka? — Otrok je odšel, cel mož se vrača.“

Stisnil mu je roko in ustna so se mu jokavo zgibala. Povabil ga je k veliki javorjevi mizi in ga motril z vedno večjim spoštovanjem. Očividno mu je Najdenova zunanost ugajala.

„Tako je, dragi Najden. Dosti se je pri nas spremenilo, odkar si ti odšel v svet. Žena in sin Štefan sta mi pred leti umrla. Sam sem ostal. Prodal sem živino in zemljišče dal v najem. Ne maram ljudi v hišo. Edino priletna žena, ki se je nedavno naselila v moji bajti „V rebri“, mi streže, ker sem videl, da je poštena. A rečem ti, Luka, ni dobro zame! Sedem križev nosim in betežen postajam.“

Hudo je bilo Luki, ko je čul to žalostno novico in ni vedel, kako naj govori, da še bolj ne razžalosti starca. Nehote je vprašal, kaj je Štefanu bilo.

„Štefanu? Več let je hiral in se končno izsušil. Sušica ga je vzela. Pred smrtjo te je večkrat imenoval.“

Luka se je čudil.

„A ti? Kod si hodil, kaj si delal vsa ta leta?“

In Luka je pravil. Ko je končal, je dejal: „Le kosa zemlje se mi hoče, kolikor si ga upajo obdelati moje zdrave roke in kolikor zmorejo moji skromni prihranki.“

„Pa ostani za enkrat pri meni, saj nimam nikogar.“

In Luka je ostal. —

Meta — tako je bilo ime Mlakarjevi strežnici — je vsako jutro prihajala in zvečer odhajala, ne da bi s kom spregovorila besedico.

Nekega nedeljskega večera je bilo v hiši malo dobre volje in tudi Meta je prišla k besedi. Zvedavo je jela izpraševati Luko po njegovem življenju. Do takrat ni namreč vedela drugega kot to, da je Luka prišel iz tujine. Mlakar ni nikomur povedal, kdo je njegov gost, tako ga je Luka prosil.

Med pripovedovanjem pa se je Meta čimdalje bolj izpreminjala. Sredi pogovora je vstala in se opotekla proti vratom. — Od tistega dne je ostala v postelji.

Najden, ki se mu je žena smilila, je odslej stregel njej in Mlakarju.

„Dobri otrok!“ je vselej čul, ko je zaprl za seboj vrata.

Neko jutro jo je našel klečečo pred razpelom. Ni je hotel motiti in je obstal sredi sobe. Ko je s težavo vstala in ga ugledala, se je opotekla proti njemu in se ga oklenila.

„Sin moj, odpusti svoji nesrečni materi!“

Kakor bi se mu bila udrla tla pod nogami in bi stal v popolnoma novem svetu, je bilo Luki.

Mati mu je razodela vse. — — —

Mlakar ni nikdar izvedel, da je Najden njegov vnuk, kakor je Meta povedala svojemu sinu. Počasi je hiral in izhiral. V njegovem poslednjem sporočilu je stalo med drugim:

„Brežino „V rebri“, obstoječo iz parcelnih števil 13, 14 in 15 pod vložkom 75 v izmeri devet oralov in bajte št. 8 zapuščam svojemu bivšemu hlapcu - rejencu Luki Najdenu, da bo vsaj del moje zemlje v pridnih in skrbnih rokah.“

L. Möschl:

Vsakdo ima samo eno ...

Da, vsak človek ima samo eno. Eno, ki je postavila zanj svoje življenje na kocko in je za njegov „biti“ neustrašeno in mirno pričakovala trenutka, da udari kladivo usode in reče: Umri, ker si hotela roditi! ali pa: divi, trpi in delaj za tvojega rojenca.

Samo Ena je, ki se neustrašno bori za svoje dete in čuje nad njim, kakor angelj z nebes in kakor levinja sredi puščave. Samo eno ljubeče srce je, samo ene izžete grudi, samo ene, krvavih žuljev polne dlani rok, samo eni, v skrbi in borbi za naš dobrobit srebrno se lesketajoči lasje so in samo ena je, kateri v zahvalo za vse te neizrekljive dobrote in prestano trpljenje, podajamo v neprijazni besedi najbolj zvrhano kupo gorja in ta ena je — naša mati.

Za dostojanstvo kmetskega človeka.

Sicer bomo v tem članku ponavljali stvari, ki smo jih v tisku našega kmetskega gibanja že ponovno iznesli, ker so pa to stvari, ki so bistveni program našega gibanja, se vračamo na ta vprašanja vedno znova. Naša zahteva je, naj se kmetski človek

zaupa samemu sebi in veruje v samega sebe. Zaupati si mora, da je tudi on sposoben lastnega mišljenja in da je tudi on lahko inteligenten četudi ni šolan. Da bi ta samozavest ne bila gola domišljavost, prazen klas, ki stoji pokoncu, zato pozivamo kmetsko mladino v šole, v tečaje, k čitanju, na izlete itd.

Dobro je v tem pogledu odgovoril kmetski fant „Slovenu“, ki jadikuje nad današnjo pokvarjeno mladino. Iz tega članka v Kmetškem listu posnemamo sledeče:

„Mi mladi dobro vemo, da nam naši „stari“ marsikatere budalosti, ki jo včasih napravimo, ne zamerijo, ker vedo, da tudi oni niso bili v svojih mladih letih svetniki. Eno stvar nam pa vedno in povsod zamerjajo in sicer to, da smo mi v svojem mišljenju in v svojem gledanju na svet čisto drugačnikakor so oni. Mi mislimo po svoje — oni pa po svoje in to je tista točka, kjer se pri vsem svojem spoštovanju do „starih“ od njih ločimo!

To pa tudi drugače biti ne more.

Naši „stari“ so živeli pred nami povprečno pred 30 leti, torej okoli l. 1900. Sedaj pišemo pa l. 1931! Ali ste res pozabili, kaj se je vse dogodilo v teh 30 letih?

L. 1900 so vladale s v o j e razmere in po teh so se naši „stari“ uravnavali. Teh razmer pa je danes konec za vse večne čase! Kar je bilo, se ne vrne več! Če naši „stari“ tega ne razumejo ali pa nočejo razumeti, nam je to prav žal, toda mi mladi to vemo! In ker to vemo, zato ne moremo pri najboljši volji slediti tudi glede splošnega gledanja na svet svojim starim, ampak si moramo ustvarjati svojo sliko in svoje mnenje o svetu in sedanjih razmerah. Zato nas presneto malo briga preteklost, ki je nikdar več ne bo nazaj, ampak nas briga le sedanjost in bodočnost. Ali smo zaradi tega že „pokvarjeni“? Ali smo zato podedovali po svojih stariših svoje lastne možgane, da bomo mislili s tujimi možgani?!

Vemo pa dobro, da živi med nami precej ljudi, ki bi silno radi videli, da bi posnemali tudi mi svoje stariše vsaj v tem, kar se tiče mišljenja s tujimi možgani. Mi dobro vemo, da so naši stariši silno radi verjeli vse, če je le prišla beseda iz pravih ust... Mi pa se hočemo tako izobraziti, da bomo znali vse tudi preceniti in pretehtati, kar nam bo kdo pripovedoval, in hočemo na podlagi lastnega mišljenja tudi odločevati, nikdar več pa ne maramo nikogar več kar na slepo ubogati! Kdor pa si prizadeva, oprostiti se tujih spon in verig in se postaviti na lastne noge — ali je tak človek pokvarjen?!

Dovolite mi še eno besedo o „inteligenci“. „Slovenčev“ stariha bridko toži, da je tudi „inteligenca“ že vsa pokvarjena in se strašno boji za naš rod, kaj bo ž njim, če ne bo imel „intelligenčnih“ voditeljev. Mi povemo kar na kratko, da je ta „skrb“ popolnoma prazna!

Kar nas je mladih, že dobro vemo, kaj imenujejo ljudje „inteligenco“. Tako imenujejo ljudi, ki so obiskovali toliko in toliko šol. Ali pa šola res daje človeku „inteligenco“?

Šola nikdar! Šola daje samo neko znanje in nič več. Inteligenca pa je pamet in preudarnost, ki je tudi najboljša šola dati ne more, ampak jo daje samo narava! Kdor nima prirodne inteligence, temu je tudi šola ne more dati; vsaj vidimo vsak dan, da bedake iz šole pode, nikdar pa niso iz rojenega bedakoviča naredili v šoli pametnega človeka.

Mi mladi vemo, da zna zdravnik dobro rezati roke, da zna čevljar dobro delati čevlje, da zna vsak kmečki fant kositi. Vsi so se namreč učili vsak svoje stvari: zdravnik, čevljar in kosec. Ali pa je s tem že rečeno, da so ti ljudje pametni in preudarni tudi v splošnih življenjskih stvareh? So, ali pa tudi ne! Šolsko znanje nima namreč s prirodno inteligenco nič opraviti; šolsko znanje je za prirodno inteligenco pač lepa pomoč, ni pa še „inteligenca“.

Zato pa se mi „pokvarjeni“ kmečki fantje kar čudimo, odkod je prišla med naše stariše tista čudna vera, da mora biti šolska inteligenca „voditelj naroda“! Tako je bilo morebiti dobro pred 50 ali pred 30 leti, danes so pa tudi tisti časi minili in jih ne bo nikdar več nazaj!

Mi mladi hočemo uveljaviti gospodstvo prirodne inteligence in gospodstvo po naravi pametnih in preudarnih mož. Ti ljudje so resnična inteligenca! Zato pa se hočemo mi sami vsaj toliko izobraziti, da bomo znali sami razločevati samo šolane, a kljub šoli dostikrat zelo neinteligentne ljudi, od res pametnih in preudarnih mož in te bomo postavili na pravo mesto, pa če nam zaradi tega naši „starini“ in njihovi nekdanji „voditelji“ še tako očitajo „pokvarjenost“.

— Tako govori inteligen ten kmetski fant.

Vemo pa, da se naš fant in naše dekle zelo težko otreseta vpliva starejših ter običajev in razvad svoje okolice. Ne le v duhovnem smislu, tudi v odnosu do svojega telesnega zdravja in v higijenskem oziru, sledi mladina še vedno starim nezdravim in nelepim običajem. Pozimi, n. pr. ko bi bilo dovolj časa za čitanje, ročna dela, koristne igre, so radi varčevanja pri petroleju, elek-

triki in kurjavi, že v zgodnjih večernih urah pregnani spat. Ker spi mladina, zlasti moška, izven hiše, v zimskem času navadno v hlevu, in ker fant ne čuti potrebe po spanju — ki ga je pozimi itak na pretek — se shaja ob večerih k nekoristnim razgovorom in šalam, če pa ima denar, gre v gostilno, kjer ubije večer s kvantanjem, kvartanjem in pitjem.

Tako pozimi; poleti pa za samoizobraževanje ni časa. Toda tu ne pride v poštev le izobraževanje in vzgojevanje duha, tu igra važno vlogo tudi zdravstveni moment. Skrajni čas je že, da začnemo našo mladino bolj intenzivno navajati k telesni snagi. Čas je že, da se že enkrat uvidi potreba vsakdanjega temeljitega umivanja in česanja, pogostega kopanja, večkratnega preoblačenja in da se da tudi moški mladini človeku primerno stanovanje in posteljo in to v hiši, v sobi, kjer bo lahko kdo skrbel za red in snago in kjer mladina ne bo prepuščena sama sebi brez nadzorstva. Šoli odrasli mladini je sicer taka samostojnost po volji, zrelejši fantje pa bodo sami priznali, da je tako izključevanje iz družinske hiše, prenočevanje v hlevih, na neurejenih in glede snage kaj pomanjkljivih ležiščih, poniževalno in da prav nič ne vzgaja čuta o človeškem dostojanstvu. Vsled malega čuta in pomanjkljivega razumevanja za red in snago se naš fant le prevečkrat vrže v posteljo tak, kakršen je prišel od dela, zjutraj pa zopet prime za delo, ne da bi našel časa za svojo lastno telesno snago. Konji in živina morajo biti „oštrgljani“, fanta pa ne navaja nikdo, da bi pošteno oštrgljal tudi sebe. Jasno je, da ne more biti čuta dostojanstva v duhovnem pogledu, če ga ni tudi v pogledu stanovanja, obleke in telesnega negovanja.

Skrajni čas je že, da napovemo boj tem grdim starim razvadam in da poučimo mladino, ki je zato še dovzetna, kako naj živi, kaj naj opušča in kaj naj stori za izboljšanje teh razmer. Ta mladina bo tudi nekdanj izvrševala poklic in dolžnosti roditeljev in „starejših“, zato mora vedeti kaj je dobro in prav in kaj je bilo doslej pri nas pomanjkljivega in škodljivega. Ne sme nam biti škoda kurjave in razsvetljave, vode in mila, snažnih rjuh in spodobne odeje za našo doraščajočo mladino. Naučiti se moramo trošiti za vse stvari, ki so potrebne, da dvignejo v mladem človeku čut samozavesti in človeškega dostojanstva.

Težko je pogledati resnici v oči in težko je priznati svojo nevednost in površnost, toda z zatajevanjem svojih slabosti in s prikrivanjem svojih grdih navad se ne bomo nikdar dvignili k lepšemu, zdravejšemu življenju.



Mano:

Gospodinjstvo.

Pometanje. Mnoge gospodinjice imajo navado, da pred pometanjem hišnih prostorov vsa tla dobro poškrope z vodo, da s tem preprečijo dviganje prahu pri pometanju. To je nepravilno. Tla s tem le bolj zamažemo, ker tvorita prah in voda blato, ki se dan za dnem bolj kopiči na tleh in ga je treba končno kar ostrgati s poda. Bolje je, da metlo večkrat namočimo v vodo, jo vselej dobro otresemo ter s tako vlažno metlo pometamo.

Postelje. Da boš imela postelje snažne in brez mrčesa, iznesi večkrat (vsaj enkrat na teden) vso posteljino na prosto ter jo razobesi po kakšnem plotu ali vrvi na prav solnčnem prostoru. Pusti jo čim dalje časa (lahko cel dan) na solncu in jo, predno jo zopet odneseš v hišo, dobro iztepi in pokrtači.

Muhe. Kmalu bodo naše hiše zopet polne te nadloge. Ubraniš se jih predvsem z največjo snažnostjo. Na tleh, na mizah, na stolih, ne puščaj ostankov jedi, nepomite posode in prav ničesar, kar bi muham dišalo. Večkrat na dan pomij mizo in štedilnik s čisto vodo. Pred hišo naj ne leže odpadki, ki bi bili vaba muham. Pomagaj si tudi z močnim preprihom, ki prepodi muhe iz hiše. Nastavljal jim z lepljivim sredstvom namazan papir, da se nanj polove in ta papir pogosto menjaj. — Ne dovoli, da bi ta umazana golazen oblezla kruh in druga jedila ter posodo. Zlasti zavaruj pred muhami dojenčke, ki si sami ne morejo pomagati.

Kuhinja.

Dobra juha. Olupi en koren, eno zeleno, eno malo kolerabo in 3 krompirje ter vse skupaj zreži na tanke rezance ali nastrgaj na strgalniku. Zreži drobno čebule in peteršilja in vse, kar si že prej pripravila vrzi na vročo mast. Pusti, naj se duši, med večkratnim malim prilivanjem, do mehkega. Ko je vse mehko, naredi posebej prežganje, ga razredči z mrzlo vodo in vlij v zelenjavo. Zalij z vodo, kolikor želiš, da bo juha gosta in še četrtr ure prevrij. Soli in popraj po okusu.

Delo na vrtu.

V maju imamo na zelenjadem vrtu polne roke dela. Čas je, da sadimo mlade rastlinice zgodnjega zelja, ohrovta, kolerabe, ki smo jih kupile pri vrtnarju. Kumare, buče, paradižnike, papriko in druge bolj občutljive rastline sadimo pa najraje šele v drugi polovici maja. Na prosto pa že v začetku meseca sejemo nadzemsko in podzemsko kolerabo, drugi ohrovt, karfiijole, redkev, poletno solato. Grah šadimo sedaj že lahko v drugič. Tudi za fižol, nizki in natiški, bo sedaj že čas. Prvo endivijo lahko sejemo že koncem maja. Kjer smo pregosto sejale, tam preplevemo in razredčimo. Večkrat zemljo zrahljamo in mlade sadike oko-

pamo. Ako so nam nasad napadle bolhe, ga moramo večkrat poškopiti. Bolhe ne marajo vlage. Tudi tobačni prah jih prežene.

Omenila sem papriko. Morda bi si jo katero deklo rado gojilo, zato naj navedem, kako se ta rastlina oskrbuje. Paprika ljubi globoko zemljo in mnogo solnca. Ako kupimo pri vrtnarju sadike, jih posadimo do 40 cm vsaksebi. V juliju dobi rastlina prve stroke. Lahko jih potrgamo še zelene ali pa jih pustimo, da dozore in pordeče. Pri kupovanju pazite kakšno vrsto dobite. Imamo namreč pekočo in sladko papriko, drobne in podolgovate ter debele in široke stroke.

Še nekaj o cvetlicah. Nikar mi ne govorite, da spomladi ni s cvetlicami na vrtu nič uspeha! Ali ste pozabile na spominčice, na mačehe, na marjetice, na narcise in tulipane? Spominčice smo sejale že lani, letos smo jih v malih kupčkih presadile na mesto, kjer naj cveto. Obrobni pas drobnih modrih cvetk se lepo poda med zeleno trato. Prav tako je lepa skupina enobarvnih ali pisanih mačeh. Čebule narcis in tulipanov smo potaknile že v jeseni v zemljo in sedaj spomladi nam njih cvetje razveseljuje pogled.

Organizacija

Predkonferenca delegatov pododborov in društev.

Na predvečer „Zvezinega“ občnega zbora se vrši sestanek delegatov pododborov in društev v „Zvezinih“ prostorih skupno z „Zvezinim“ odborom. Namen tega sestanka je razmotrivanje o delovanju „Zveze“ in posameznih društev ter celotnega kmetско-mladinskega pokreta sploh, kar se običajno na občnih zborih radi tesno odmerjenega časa ne da na dolgo in široko razpravljati. Na tej predkonferenci naj tista društva, ki imajo kake predloge, tičoč se „Zveze“ ali vseh društev kakor tudi celotnega kmetско-mladinskega gibanja, iznesejo iste kot tudi druge želje, pomisleke itd. Zato želimo in tudi pričakujemo, da se te predkonference udeležijo zastopniki pododborov in društev v čim večjem številu.

Zveza bo skušala preskrbeti udeležencem predkonference primerna prenočišča.

Začetek sestanka (predkonference) je ob 20. uri zvečer na Cankarjevem nabrežju 5./I.

Iz Zveze: Potekel je že dober mesec, odkar smo razposlali vsem našim društvom statistične pole; od mnogih društev do danes še nismo prejeli vrnjenih izpolnjenih pol. Zato se obračamo na vsa društva, ki še niso izvršila svoje dolžnosti, da nam v kratkem vrnejo izpolnjene pole, zakaj podatki na teh polah so Zvezi nujno potrebni, če hoče sestaviti popolno sliko delovanja kmetско-mladinskega pokreta.

Glede znakov (deteljic), sporočamo vsem članom, da nam došlej ni bilo mogoče poslati od mnogih zaželjene znake, ker so nam vsi znaki pošli. Storili pa bomo to takoj, ko spréjmemo znake, ki smo jih že naročili iz Češke.

Vsa društva pa prosimo, da češče pišejo Zvezi, da bomo vsaj na ta način živeli v skupnih stikih ter se medsebojno podpirali. Pa tudi na poročila za „Grudo“ ne pozabite ter jih redno pošiljajte.

Tovarišem, ki so se udeležili I. in II. prosvetno-organizatoričnega tečaja Zveze, smo pisali pisma. Upamo, da nam vsi v kratkem odgovorijo. Pričakujemo tudi, da vse tovariše tečajnike vidimo na občnem zboru Zveze ter na Zvezini tekmi koscev.

Zvezina tekma koscev.

Letos se uresniči večkrat izražena želja društev kot tudi posameznih članov teh društev po prireditvi Zvezine tekme koscev. Zveza priredi dne 21. junija t. l. (na dan občnega zbor!) ob ½ 15. uri popoldne v Beričevem tekmo koscev združeno z veselico, ki jo priredi naše društvo kmetских fantov in deklet v Beričevem. Tekma je zamišljena na sledeč način: Najboljši kosci — člani naših društev — ki so se izkazali na društvenih tekmah ter nosijo naslov najboljšega kosca ali pa uživajo priznanje najboljšega — naj medsebojno tekmujejo za naslov Zvezinega prvaka-kosca. Ugled vsakega društva, vsake vasi in občine zahteva, da pošlje na to tekmo čim večje število svojih članov, tako da tekma ne bo imela značaj nečesa mehničnega, marveč in predvsem, da bo prava kmetško-mladinska manifestacija: naš kmetško-mladinski praznik. Ko se že ves svet postavlja s svojimi prireditvami in tekmuje v vsem mogočem, zakaj bi spala kmetška mladina, zakaj bi ona ne pokazala svetu, kaj zna in kaj zmore; pa tem lepše in tem častnejše bo, če se pokaže s svojim delom, ki zasluži splošno priznanje. Vsak fant je gotovo ponosen nanj, a še tem bolj bo, ko bo dokazal, da je prvi med prvimi.

Tekma se vrši, kot že rečeno, v Beričevem pri Ljubljani, kjer tudi obstoja naše društvo kmetских fantov in deklet. Da Zveza omogoči tekmovanje vsem fantom-koscem, ki veljajo za društvene prvake-kosce, je sklenila, da enemu koscu iz vsakega društva plača vožnjo v Ljubljano in nazaj, tako, da je s tem podana možnost, da tekmujejo na tej tekmi vsa naša društva, oziroma fantje-kosci, ki so najboljši. Radi tega tudi upravičeno upamo, da bo ta tekma v resnici meddruštvena tekma, na kateri bodo tekmovali vsi naši najboljši kosci.

Nadejamo se tudi, da bo prisostvovalo tej tekmi kar največ naših članov fantov in deklet iz cele Slovenije, kakor tudi vsi prijatelji našega kmetško-mladinskega pokreta.

Za polovično vožnjo po železnici je naprošeno!

Tudi za lepe in primerne nagrade je preskrbljeno; posebno pa za zmagovalca.

Fantje in dekleta — člani naših društev — od vas vseh je odvisno, kako bo prireditev uspela. Dokažimo, da smo v dobi obstoja naših društev silno napredovali, da razumemo trenutek, ko gre, da se pokažemo v vsej svoji smotreni organizaciji in v vsej lepoti kmetško-mladinskega pokreta. Dolžnost vsakega je, da to dokaže!

Tovariško pozdravljeni in nasvidenje!!

RABIMO „GRUĐO“ štev. 1 in 2 letošnjega letnika in št. 1 lanskega letnika. Kdor bi nam lahko odstopil katero izmed teh številk Grude, naj jo pošlje na upravništvo in nas obenem obvesti če želi, da odračunamo poslane zvezke od njegove naročnine. Prosimo, da naši prošnji ugodi vsak, ki more.

Dramlje. Dne 29. marca 1931 ob 3. uri popoldne je v dvorani društva „Detelje“ sokolska četa v Dramljah v zvezi s članstvom društva kmetijskih fantov in deklet „Detelja“ priredila igro v 5. dejanjih s petjem „Domen“. (Režiserka učiteljica gdč. Hinc.) Igra je zelo dobro uspela in tudi udeležba je bila lepa kljub temu, da so se isti dan po vseh sosednjih občinah vršile prireditve. — Na splošno željo smo igro ponovili dne 12. 4. t. l. z istim uspehom. Po končani igri smo imeli družabni večer, katerega so se udeležili tudi naši vrli sosede iz Poniške in Sv. Jurja ob j. žel. — **Odbor.**

Dramlje. Dne 26. 4. t. l. ob 3. uri pop. se je pri nas vršil III. red. občni zbor društva k. f. i. d. „Detelja“.

Predsednik otvori občni zbor, nakar v imenu vseh funkcionarjev poda poročila in sicer: 1. prečita zapisnik zadnjega občnega zbora, ki se enoglasno odobri, 2. poda poročilo o stanju blagajne koncem leta in 3. poda poročilo iz celoletnega društvenega delovanja, iz katerega je bilo razvidno, da je društvo dosti delalo ter posebno mladini mnogo koristilo s svojim kulturnim delom.

Volitev novega odbora se radi premale udeležbe ni vršila, preložiti občnega zbora pa ni kazalo, ker smo ga že javili oblasti in Zvezi. Sklenili pa smo, da se čimprej skliče izredni občni zbor; tedaj se bo poleg drugih razprav izvolil tudi nov odbor. Do tega časa pa bode vodil posle stari odbor.

Občnega zbora se je udeležil tudi zvezin delegat tovariš dr. V. Maček, ki nam je temeljito obrazložil pomen in dolžnosti naših društev na deželi, napram državi in napram sebi. Posebno je naglašal potrebo sodelovanja kmeta in šolane inteligence ter medsebojnega zaupanja.

Pri slučajnostih se je oglasil k besedi starosta sokolske čete g. Mlakar, ter vprašal društvo, če bi posodilo prebitek blagajne sokolski četi za nabavo telovadnega orodja. Opozorilo se ga je, da društvo ta denar zbira za nabavo novega odra in zato denarja ne more posoditi. Delegat nato predlaga, naj se v kratkem vrši izredni občni zbor radi tega posojila sokolski četi ter radi volitev novega odbora. — Vse druge predloge, ki so bili podani, bomo pretresli na izrednem občnem zboru, ki se v kratkem skliče.

Frankolovo. Dne 14. aprila je zadela našo društvo k. f. i. d. katastrofa, ker nam je neizprosna smrt pobrala iz naše srede tovariša Franca Šibanca, ki je bil v pripravljalnem odboru in še do svoje bolezni tajnik našega društva. Svoje tajniške posle je vodil med svojo boleznijo tako, da smo se že včasih bali, da ga ne bi dohitela smrt pri sejah ali prireditvah. Redno se je udeleževal društvenega življenja kljub temu, da je imel po 5 km hoje do našega društva. A ni se menil za to in je vse rad storil za razširitev kmečke misli. Vedno je bil odkrit in je vsakemu brez strahu povedal v obraz resnico. Kjer je videl, da gre za dobrobit kmeta je rad pomagal. Tako se je tudi vneto potegoval za cesto iz Frankolovega na Dobrno, ker so se mu smilili ubogi vozniki, ki toliko trpijo. A usoda je uredila drugače, in še predno smo dobili cesto, se je preselil od nas. Dne 16. aprila smo ga spremili k večnemu počitku v lepem številu. V imenu mladine se je pri rojstni hiši od njega poslovil tovariš Štefan Dolar. Na novocerkovškem pokopališču je govoril g. dekan P. Žagar, ki je povdarjal, da je tako mlad fant tako voljno prenašal bolezen in bil, previden s svetimi zakramenti, pripravljen na zadnjo uro. Dragi France, naj Ti bo lahka rodna zemlja, ki si jo tako vroče ljubil. — Žalujoči tovariši.

Sv. Jurij ob Ščavnici. Dne 8. marca 1931, smo ustanovili pri farni podružnici Sv. Duhu na Stari gori prosvetni odsek društva „Kmet. fant. in deklet“ Sv. Jurij ob Ščavnici. Razveseljivo je bilo dejstvo, da je pristopilo na ta način k društvu mnogo bivših orlov — članov bralnega društva. Odsek je imel že dva sestanka ter je pričel pripravljati šaloigro „Skopuha“, ki se bo igrala ob priliki otvoritve dvorane. Namreč tov. Verzel nam misli do sredine maja pripraviti lično dvoranico, ki bo razmeram čisto odgovarjala. Toliko glede odseka. Društvo pa pripravlja skupno s S. K. J. igro s petjem „Čevljar baron“, razen tega pa pridno vadi tamburaški zbor pod vodstvom tov. Korošaka. Sedaj imamo na programu sledeče komade: „Volga volga“ koncertni valček, „Carmen“ koračnica in Thutankhamen foxtrot. Torej same težke komade — iz česar sledi, da je zbor že precej dobro podkovan. Dne 5. septembra mislimo obhajati 5-letnico društvenega delovanja. Za slučaj, da to priredimo, že sedaj prosimo vsa tovariška društva, da se iste proslave vsaj po delegatih udeležijo.

Orlavas. 5. redni občni zbor našega društva kmetских fantov in deklet „Zimzelen“ se je vršil v četrtek, dne 9. aprila t. l., ob 8. uri zvečer v društveni sobi. Iz poročil društvenih funkcionarjev je razvidno, da je društvo v preteklem letu prav pridno delovalo, kajti v celem letu je priredilo 10 prireditvev in sicer 3 zabavne prireditve, ostalih 7 je pa imelo prosvetno-izobraževalen značaj.



Naše društvo v Orli vasi.

Predno preidemo k prireditvam, moramo omeniti, da sta se knjižnica in čitalnica zelo spopolnili. Knjižnica šteje 360 vezanah knjig. Večje število smo kupili novih, 84, med temi nekaj brošur, nam je podarila „Zveza kulturnih društev“ v Mariboru, za kar ji izrekamo tudi na tem mestu našo najlepšo zahvalo. Nabava novih knjig in vezava nas je stala precej, vendar računamo s tem, da bo knjižnica v sedanjem stanju našim razmeram popolnoma zadostovala. Za čitalnico je naročenih 8 listov, oziroma revij. — Precejšnji izdatek imamo z radiem, ki je pobral iz naše blagajne v preteklem letu preko 2.000 Din. Težko bi ga pogrešali in težko ga bomo tudi v sedanjih razmerah vzdrževali. — Prosvetno-or-

ganizatoričnega tečaja v Ljubljani se je udeležilo 5 društvenih članov, ki so bili z istim povsem zadovoljni. — Naj še omenimo, da smo za društveno sobo nabavili 20 stolov.

Prireditve: Ena najpomembnejših in največjih je bila tekma koscev za društvo samo ni tudi za širšo okolico. Vršila se je 14. sept. t. l. na travniku tov. Fr. Plaskana v Št. Rupertu. Kljub temu, da nam vreme ni bilo naklonjeno, je bil obisk presenetljiv, prireditve sama pa se je obnesla nadve pričakovanje. Bil je pravi kmetski praznik za bližnjo in daljno okolico. Vsi, ki so tekmo posejili, jo bodo ohranili v lepem spominu. Tekmovalo je 9 koscev in sicer samih dobrih. Uspeh je bil sledeč: 1. Ivan Turk, Trnava, 8 min., 19½ točk s koso „F. Kajetan Ahačič“, (v oklepajih firme, ki so jih podarile) (Ekonom, osr. g. z. Ljubljana); 2. tov. Anton Kajtner, Orlavas, 9 min., 18½ točk, z „Junačko koso“ (fa. Küllner, Slovenjgradec); 3. tov. Alojz Platner, Groblje, 9 min. 18 točk, s koso „Blisk“ (I. Pauer, Braslovče); 4. tov. Ivan Cizej, Št. Rupert, 9 min., 18 točk z „Elektro koso“ (Krašovic, Žalec); 5. tov. Ivan Kok, Topovlje, 9 min., 18 točk z „Jugoslovensko koso“ (Jagodič, Celje); 6. tov. Anton Škrubej, Orlavas, 9 min., 17 točk s koso „Kanonensense“ (Laurič, Vransko); 7. tov. Franc Kronovšek, Orlavas, 9 min., 17 točk, s „Peklensko koso“ (Vizovišek, Žalec); 8. tov. Pavel Vecej, Orlavas, 8 min., 16½ točk, s „Tannenbaumsense“ (D. Rakusch, Celje); 9. tov. Ferdo Povše, Orlavas, 9 min., 16 točk, s „Turško koso“ (A. Cvenkel, Št. Peter v Sav. dol.). — Po tekmi so nastopile tudi grabljice v lepih krojih, ki so odgrabile dvojnike. Nato se je pričela na tekmovalnem prostoru veselica, na kateri je vladalo najboljšo razpoloženje. Poleg „trgatve grozdja“, ki se je vršila 26. okt. v gas. domu v Trnavi in se je prav dobro obnesla, je društvo priredilo tudi „Miklavžev večer“ v dvorani g. Kapusa na Groblji ob Savinji. Obisk na prireditvi je bil prav lep in je Miklavž obdaroval večino udeležencev. Naj omenimo tudi, da smo obdarovali revne otroke s 50 pari nogavic, katere nam je darovala tovarna pletenin na Polzeli.

Drugo jutro pa se je odpeljalo 25 članov in članic na kmetsko manifestacijsko zborovanje v Zagreb.

V nedeljo, dne 11. jan. se je vršilo predavanje o zadružništvu. Predaval je tov. Stanko Tomšič iz Ljubljane. Predavanje je bilo zelo zanimivo in so mnogi navzoči spoznali kakšen pomen ima zadružništvo za bodočnost.

5. jan. t. l. se je pričel prosvetni tečaj, ki je trajal do 18. febr., torej 6 tednov. Na tečaju so poučevali 3 društveni člani in 2 članici in sicer predmete, ki so bili že objavljeni v dopisu v 1. številu „Grude“. Tečaj se je vršil trikrat na teden od 7.—10. ure in ga je posečalo od 15 do 26 članov, povprečno število 22. Kakor se vidi iz učnega programa tečaja, se je pouk tikal vseh vprašanih, ki zadevajo našega kmetskega človeka in ki so mu v sedanjih dobi nujno potrebni. Tečaj je prav dobro uspel in lahko trdimo, da je tudi dosegel svoj namen.

Od 23. febr. do 5. marca smo priredili tudi prikrojevalni tečaj, ki se je vršil v društveni sobi in ga je vodila gdč. Kladušekova iz Senovega. Obširno poročilo o tem tečaju je prinesla „Gruda“ v 4. št.

Na programu smo imeli tudi nekaj poučnih izletov, ki bi bili po pogovoru: „besede mičejo, zgledi vlečejo“ prav potrebni, vendar smo jih morali vsled občutne denarne krize opustiti, kakor smo opustili tudi prireditve zadružnega tečaja, ki bi bil za sedanje razmere velike važnosti, in sicer radi prezapo-

slenosti z obširnimi društvenimi delovanjem. Upamo, da ga bomo mogli prirediti drugo leto in sicer s pomočjo naše „Zveze slov. zadrug“ v Ljubljani.

Društveni odbor je ostal z malimi izpremembami isti kakor lani.

Staro poslovno leto 1930/31. je za nami. Z vsemi močmi se je društvo trudilo, da ga čimboljše izkoristi. Gledalo se je predvsem na izobrazbo in vzgojo članstva, za dvig kulture na vasi in tudi zabave željni so prišli na svoj račun. Skušali bomo, kolikor bodo pripuščale razne okoliščine, ki so pred nami, nadaljevati z delom tudi v bodoče.



Zakaj? Učitelj vpraša v šoli, zakaj je dal Bog Adamu Evo za družico. „Vaši očetje imajo tudi družice, to so Vaše matere!“

Nihče ne ve odgovora, le mali Tonček dvigne visoko roko.

Učitelj: No, Tonček!

Tonček: Zato, da mu „knofe“ šiva.

Učitelj: Kaj praviš?

Tonček: Res! Zadnjič, ko je mojemu očetu manjkal „knof“, je bil hud in je rekel materi: „Vraga, zakaj sem te pa vzel za ženo?“

Uganke.

Rešitev križanke „pirh“.

Vodoravno: 1. Aga, 2. korec, 3. volumen, 4. David, 5. apol, 6. vabim, 7. ime, 8. bas, 9. koran, 10. p. n., 11. a conto, 12. odvetnik, 13. strop, 14. rast, 15. lim, 16. koval, 17. oče, 18. cev, 19. novo, 20. Tal, 21. veselo, 22. Aleluja, 23. rov, 24. ar, 25. Rusi, 26. ha, 27. Lah, 28. aorta, 29. o, 30. vek, 31. čeri, 32. kinin, 33. sin.

Navpično: 34. Grudinim, 2. kovin, 35. Olimp, 36. Ęma, 37. cepec, 3. vaba, 38. nebo, 4. dar, 39. lan, 6. voda, 41. stol, 9. korov, 42. opolo, 43. vse, 44. e. t. c. 45. tla, 46. nivo, 13. sove, 47. t, 48. rat, 16. kol, 49. vol, 50. čer, 19. naročnikom, 51. aja, 52. sol, 53. Ęva, 54. lahek, 55. uho, 56. raki, 57. ure, 58. strn, 59. i-a, 61. i, 62. in, 60. v, 63. s.

Voščilo se glasi: Grudinim naročnikom, veselo Alelujo!

(Križanko sta pravilno rešila Fran Kolšek iz Orle vasi, p. Braslovče in Lojzka Zagožen, Sv. Pavel-Latkova vas.

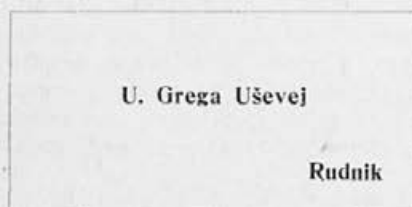
1. Številnica.

(Vremenska uganka za maj.)

13, 2 — 1, 4, 2, 9, 8, 10, 8, 16 — 16, 2, 14 — 17, 11, 15, 4, 2, 3, 2 —
— 3, 18, 5, 9, 8 — 7, 8, 12, 4, 6, 5 — 3, 2 — 8, 9, 4, 2, 3, 2.

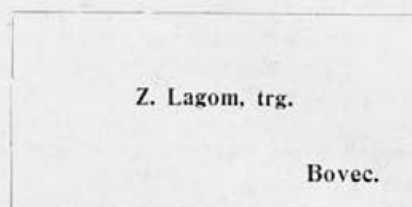
Ključ: 1, 2, 3, 4, 5 = pomlad; 6, 5, 7, 8, 9 = moško ime; 10, 11, 8, 12, 13 = mrčes; 14, 15, 16 = jud; 17, 8, 18 = del magneta.

2. Posetnica.



Kaj dela ta fant v prostem času?

Posetnica.



Kaj je ta gospod?

3. Dopolnilna uganka.

K . r — m . ž — n . b . s . — s . — p . sl . l . , D . — v . čn . h — n . s — . tm .
 — gr . b . v — Vs . — m . t . — km . tsk . — j . — z . b . l . , — z — km . tsk . h
 — s . — zš . — d . m . v . Gr . g . rč . č .

Vstavi namesto pik tele samoglasnike: a, a, a, a, a, a, a, a, a, a, i, i, i, i, i, i, i, i, e, e, e, e, e, e, o, o, o, o, o, o, o, o, o, o, o, o.

NOVE KNJIGE.

Kmetijska Matica izda tudi letos za svoje ude 4 knjige, in sicer:

1. Knjiga o **zadružništvu** bo podala zgodovinski razvoj in temeljne osnove celokupnega zadružnega gibanja, pregled vseh obstoječih vrst zadrug in njihova glavna poslovna načela. Bo to knjiga, kakršno smo Slovenci pogrešali vse do danes, in ki bo dobrodošla ne samo našim zadrugam in njihovim članom, temveč sploh slovenskemu zadružnemu pokretu, v katerem vidimo edino rešitev našega narodnega gospodarstva.

2. Knjiga o **davkih** bo obrazložila vse davčne obveznosti, katerim mora zadostiti naš podeželski davkoplačevalec, dalje postopanje v davčnih zadevah in ustroj naših davčnih oblasti. Radi večkratnih sprememb v davčnih predpisih, je postala taka knjiga naravnost nujna potreba, ker je res že skrajni čas, da dobi naš davkoplačevalec jasno sliko, kakšne davke mora plačevati, kdaj in kako mora napraviti razne napovedi, kako se lahko pritoži proti izvršeni odmeri davkov i. t. d. Zato bo ta knjiga izredno dobrodošla vsem, ki imajo opravka z davkarijo.

Kot tretja knjiga izide **povest** in kot četrta **Veliki koledar Kmetijske Matice za leto 1932**.

Vse te štiri knjige dobi vsak ud Kmetijske Matice za borih Din 20 (poština posebej), kar kljub sedanjí denarni krizi lahko zmore vsakdo, ki ima le količkanj dobre volje. Ker poteče rok za nabiranje udov že 30. junija t. l., opozarjamo vse čitatelje „Grude“, naj se pravočasno prijavijo domačemu poverjeniku Kmetijske Matice, sicer ne bodo mogli pozneje dobiti knjig. Podrobna pojasnila dobite pri upravi Kmetijske Matice v Ljubljani, Kolodvorska ulica 7.

Jurčkovo modrovanje. Mama, ali je res, da smo mi prah in pepel in nič drugega?

Seveda je res, Jurček.

Hm, čudno, da se ne spremenimo v blato kadar dežuje.

V gostilni. Natakar, ta-le kokoš je učkala Matuzalemovo starost.

Res je, gospod, se pravi, da je bila zelo zdrava, ker je živela tako dolgo.

Pazite pri nakupu šivalnih strojev na najboljšo znamko in to je **PFAFF!**



PFAFF šivalne stroje

za rodbino, obrt in industrijo z večletno garancijo, kupite ugodno tudi na obroke pri tvrdki

Ign. Vok, Ljubljana
Tavčarjeva ul. 7 ali v podružnici
Kranj in Novo mesto.

Poduk v vezenju brezplačen!

Rabimo Grudo št. 1, 2

letošnjega letnika
in 1. številko
lanskega letnika.

Kdor

izmed cenj. naročnikov lahko odstopi katero izmed goraj navedenih številok „Grude“, naj jo pošlje na

upravništvo.

Obenem pa naj nas obveste če želi da odračunamo poslane zvezke od njegove naročnine.

Rabimo do 50 izvodov vsake navedene številke in lepo prosimo, da nam priskoči na pomoč vsak, ki more.

Upravništvo „Grude“

Ljubljana, Cankarjevo nabrežje 5.

Rezervirano!

za

Philips-Radio

na 12
mesečnih obrokov.

Najboljši aparati!
Najugodnejši obroki!

Generalno zastopstvo

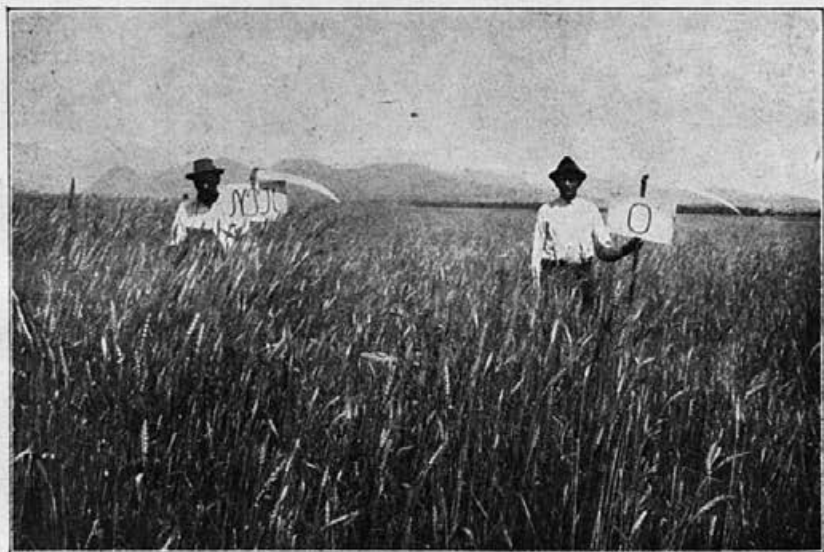
„Centra“, Ljubljana

Masarykova cesta (Nova palača
Vzajemne zavarovalnice.)

Mnogo, dobro in po ceni!

To se danes zahteva od vsakega privrednika. Kmetovalec mora temu zahtevi zadostiti, ako želi sodelovati v narodno-gospodarskem oziroma svetovno-gospodarskem ustrojstvu.

Naloga kmetijske mladine je, da sledi modernim tehničnim sredstvom in jih skuša uporabljati v gospodarstvu. Slika nam kaže en primer, kako se lahko pridelava mnogo, dobro in po ceni.



Gnojilni poskus na travniku na banovinskem posestvu v Kostanjevici.

Treba je umno in pravočasno uporabljati umetni gnoj.

Tvornica za dušik d. d. Ruše pri Mariboru izdeluje mešano gnojilo

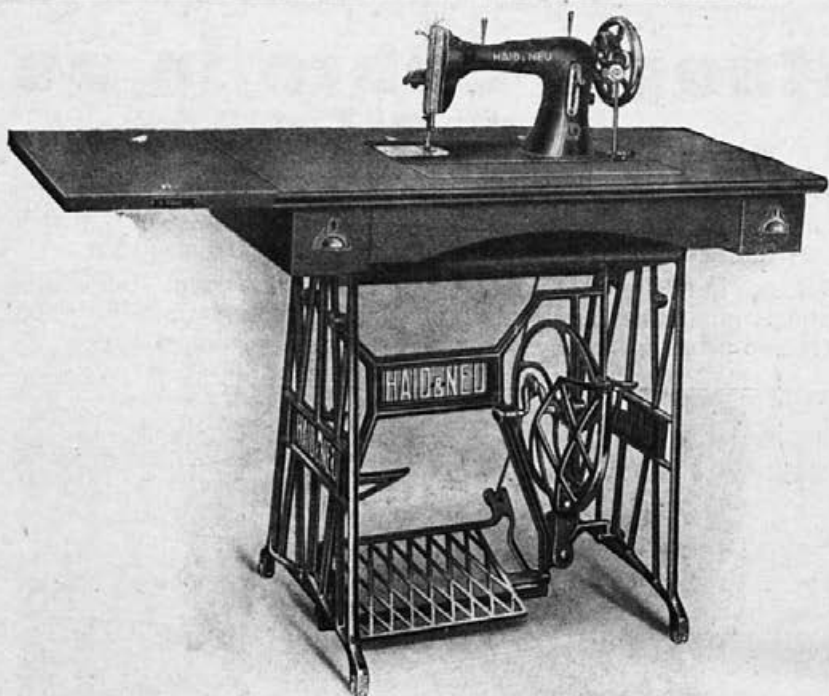
Nitrofoskal-Ruše

ki vsebuje 4% dušika, 8% fosforne kisline, 8% kalija in okoli 33% apna t.j. vso ono hrano, ki jo posevi rabijo, da rodijo bogato in dobro.

Apneni dušik

pa povspešuje bujnost rasti in povečuje odstotek beljakovin v rastlinah, kar je pred vsem za pridelovanje sena na travnikih od velikega pomena.

Naročila sprejema tvornica, ki izvršuje analizo zemlje in daje strokovna navodila za pravilno uporabo umetnih gnojil.



„HAID & NEU“ **šivalni stroji.**

„Mifa“ prvovrstna nemška kolesa.
Zahtevajte cenike brezplačno! V vsakem
kraju iščemo zastopnike (pripravno kot
postranski zaslužek za kmetske fante).

„Centra“,
Zaloga šivalnih strojev in koles
Ljubljana
Masarykova cesta (Nova palača Vzajemne
zavarovalnice)

Pazite pri nakupu šivalnih strojev na najboljšo znamko in to je **PFAFF!**



PFAFF šivalne stroje

za rodbino, obrt in industrijo z večletno garancijo, kupite ugodno tudi na obroke pri tvrdki

Ign. Vok, Ljubljana

Tavčarjeva ul. 7 ali v podružnici
Kranj in Novo mesto.

Poduk v vezenju brezplačen!

Rabimo Grudo št. 1, 2

letošnjega letnika
in št. 1
lanskega letnika.

Kdor

izmed cenj. naročnikov lahko odstopi katero izmed goraj navedenih številok „Grude“, naj jo pošlje na **upravništvo.**

Obenem pa naj nas obvesti če želi da odračunamo poslane zvezke od njegove naročnine.

Rabimo do 50 izvodov vsake navedene številke in lepo prosimo, da nam priskoči na pomoč vsak, ki more.

Upravništvo „Grude“,
Ljubljana, Cankarjevo
nabr. 5.



najboljše kakovosti!

Izdelki **DOMACIH TOVAREN**,
kakor tudi obče priznane znamke
„SCHROLL“.

Cene najnižje!

A. & E. SKABERNĚ
LJUBLJANA

Rezervirano!

za

Philips-Radio

na 12
mesečnih obrokov.

Najboljši aparati!
Najugodnejši obroki!

Generalno zastopstvo

„Centra“, Ljubljana

Masarykova cesta (Nova palača
Vzajemne zavarovalnice.)

Dobro kupite

nogavice, kravate, srajce, nahrbtnike, naramnice, dežnike, palice, čipke, svilnate trakove, gumbe, nože, škarje, voščno platno (Wachstuch), potrebščine za šivilje, krojače, čevljarje, tapetnike le pri

JOSIP PETELINC, LJUBLJANA

Nizke cene!

blizu Prešernovega spomenika (ob vodi).

„EKONOM“

osrednja gospodarska zadruga v Ljubljani
Kolodvorska ulica 7

Ima v zalogi po najnižjih cenah deželne pridelke, najfinejšo banaško in domačo moko, krmila, špec. blago in ostale v to stroko spadajoče predmete.

Zaloga vseh vrst umetnih gnojil, modre galice, prvovrstne strešne opeke iz opekarne **Ilovac**, Karlovac, ter najboljšega splitskega in trboveljskega portland cementa.

Pridobite „Grudi“

vsaj enega novega naročnika!



KLJUČARJE
vseh vrst po
fotografijah
ali risbah
izv. šifra
najsolidnejše

KLJČARNA ST-DEU
LJUBLJANA-DALMATINOVAŠ

LEKARNA

TRNKÓCZY

Ljubljana, Mestni trg št. 4

Telefon 2186.

Pošt. ček. rač. 10755.

Zaloga vseh domačih in tujih
zdravilnih sredstev, mineral-
nih voda, obvezil itd.

Denar naložite

najbolje in najvarneje pri domačem zavodu

KMETSKI HRANILNI IN POSOJILNI DOM V LJUBLJANI

reg. zadr. z neomejeno zavezo

TAVČARJEVA (SODNA) UL. 1.

Telefon št. 2847 — Rač. poš. hran. št. 14.257. — Brzjavi: „Kmetški dom“.

Vloge na knjižice in tekoči račun obrestuje po $5\frac{1}{2}\%$, pri tromesečni odpovedi po 7% , brez odbitka davka na rente.

Stanje vlog:
nad Din 30.000.000.-.

Rezervni zaklad:
nad Din 700.000.-.

Jamstvo za vloge presega večkratno vrednost vlog. Strankam nudi brezplačno poštne položnice za nalaganje denarja. — Vložne knjižice drugih zavodov sprejema kot gotovino brez prekinjenja obrestovanja.

Posojila daje na poroštvo, na vknjižbo in na zastavo premičnin in vrednostnih papirjev in v tekočem računu pod najugodnejšimi pogoji.

Blagajniške ure: Ob delavnikih od 8—12 $\frac{1}{2}$ in od 3—4 $\frac{1}{2}$, le ob sobotah in dnevih pred prazniki od 8—12 $\frac{1}{2}$ ure.

